f 2.40
INGENAAID
f 2.90
IN PRACHTBAND
ING
an 1845
ING
tie HENNY.
000.000.00
135.000.00
ONEN
60.
15-17.
iat 65.
9.
antoor.
llen rentekeers.
Arnhem
den worden in het
worden. Men wende
g der leerlingen, tot
Rector,
. FISCHER.
in de Verlengde
RIKA
dschen Lloyd.
ers
os, Montevideo
9 Juni.
8 Juli.
8 Aug.
, Amsterdam.
E!!!
de geplaatste adver-
tevreden. Dat is
ond en prachtig
lever voor f 41.50
ik U gaarne franco
TERDAM.
907,
tober 1907 ter
dag.
saamgestelde
betreffende.
3.50.
nkboek.
ERBRACHT,
Amsterdam.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* No. 124.)

Dit blad wordt getrageld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE**; **Bureau: Warmoesstraat 95, te Amsterdam.**
Insendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 24 Mei 1908. No. 1586.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20,** voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10.** Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20,** voor elken regel meer *f* —.**20.** Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

Pro Rege.

DERDE REEKS.

V.

> En zij zullen des menschen vijanden worden, die zijne huisgenooten zijn.
> Matth. 10:36.

De profetie bij Zacharias betuigt aan Israel, niet dat er een Heiland te komen staat, die eerst daarna Koning over Israel zal *worden*, maar vlak omgekeerd: „Zie, uw Koning komt, en Hij is een Heiland" (Zach. 9:9). Alzoo het feit dat de Messias *Koning* is, staat voorop; daarvan wordt uitgegaan, en het is deze Koning die tevens blijken zal een Heiland voor zijn volk te zijn. De onderdaansplicht jegens den Vorst, de trouw van het volk aan zijn Koning mag daarom niet vergeten noch verwaarloosd. Ge doet aan de Koningseere, aan de Majesteit van Gods gezalfden Koning te kort, zoo ge dien plicht van gehoorzaamheid en trouw niet op uw hart bindt. Daarom wezen we eerst op den plicht van het *belijden* van den Christus, en in de tweede plaats op den plicht om voor den Christus te *getuigen*. Thans komen we tot den derden plicht ons opgelegd, tot den eisch om *Kruisdrager* achter hem te wezen. Men kan trouw in het belijden, en moedig in het getuigen zijn, zonder dat daarom nog de eere van de kruisopneming ons lief is geworden.

Klaar en met nadruk heeft onze Koning ook op dit punt zijn wil ons verklaard en opgelegd. Hij sprak toch: „Die zijn kruis niet op zich neemt, en mij navolgt, is mijns niet waardig." Doch ook deze uitspraak van Jezus is in den volksmond maar al te zeer van haar kracht beroofd. „Ieder heeft zoo zijn kruis te dragen", hoort men dan zeggen; en ieder klaagt op zijn beurt over „zijn kruis, dat hij nu eenmaal dragen moet", of ook spreekt men van door het noodlot hardgedrukten die onder het kruis bezwijken; doch bij dit alles doelt men dan op rampen die ons treffen, op tegenspoeden waarmee men te worstelen heeft, op smarten die ons hart pijnigen, op allerlei leed dat ons overkomt. En als een fel aldus geslagene dan berust in zijn lot, en zijn rampen met een standvastigen geest draagt, er niet moedeloos onder bezwijkt, maar in zijn God zijn hoog vertrek vindt, dan stelt men zich voor, dat zulk een aan den eisch van Jezus voldaan heeft. Immers hij nam zijn kruis willig op, en ging achter Jezus aan, en mag dus geacht worden, Zijns waardig te zijn, of gelijk 't elders heet, zijn discipel te wezen. Nu is het zeer wel denkbaar dat dit zoo is, en we zullen de laatsten zijn om aan iemand, die aldus sterk van hart onder zijn lijden verkeert, de eere van Jezus discipel te zijn te ontzeggen. Maar met dit al heeft zulk een dragen van zijn kruis met het hoog gebod dat van onzen Koning tot ons uitgaat, niets hoegenaamd uitstaande. Jezus toch spreekt hier met geen woord van het gewone lijden des levens, noch van rampen die ons met anderen gemeen zijn, maar, heel anders en uitsluitend, van het lijden dat ons om onze trouw aan onzen Koning wordt aangedaan. Als de wereld ontwaart dat ge in uw belijdenis en in uw getuigenis van uw Heiland trouw zijt, dan maakt ze zich op om u dit op haar wijs betaald te zetten. Dan maakt ze een kruis voor u gereed. En het is *dit* kruis, waaraan men u om uw trouw aan Jezus nagelen wil, waarvan Jezus zegt, dat ge het willig moet opnemen, en, dit uw kruis dragende, hem hebt na te volgen. Niet van het gewone lijden, maar alleen van het lijden *om Christus* wil is hier sprake; en het eigenlijke lijden om Christus wil wordt bovendien niet voorgesteld als gelegen in het *dragen* van 't kruis, maar in het straks aan het kruis gekruisigd worden. Het *dragen* van het kruis is slechts de inleiding op wat ook gij, zoo ge aan dat kruis geslagen wordt, zult te lijden hebben. Door hier niet op te letten, heeft men alzoo den zin van deze woorden van Jezus ganschelijk vervalscht, en dit niettegenstaande het verband, waarin deze woorden voorkomen, zoo ontwijfelbaar zeker den waren zin aanwijst. Jezus spreekt in Matth. X van den last en de zending, die hij als Heer en Meester zijn discipelen bij hun eerste uitzending oplegt. Hij zegt in vs. 32, dat ze hem *belijden* moeten, want zoo zij hem verloochenen, zal hij ook hen verloochenen voor zijn Vader die in de hemelen is. In vs. 34 betuigt hij, niet gekomen te zijn om vrede te brengen, maar het zwaard, zoodat zijn discipelen zich op een bitteren, bangen strijd hebben voor te bereiden. Die strijd, zoo zegt vs. 35 en 36, zal zelfs tot in het gezin en onder de huisgenooten uitbreken. Wie voor Jezus uitkomt, zal ieder die hem niet belijdt, als vijand tegenover zich vinden. Het woord *vijand* beteekent Jezus letterlijk: „Zij zullen 's menschen *vijanden* zijn, die zijn huisgenooten waren." En op die aankondiging nu laat Jezus zijn woord van het kruisdragen volgen. Alleen wie dit bepaalde kruis van „het lijden om Christus wil opneemt, en dat hem nadraagt, niet gedwongen, maar willig, die kan Jezus discipel zijn en is zijns waardig. Wie dit niet kan, of niet doet, *niet*. In niets slaat alzoo dit woord van Jezus op den gewonen tegenspoed des levens. Zulk lijden is *niet* het hier bedoelde kruis. Het kruis hier bedoeld, is de bestrijding die we, om ons vasthouden aan Jezus, in de wereld hebben te ondergaan. Tegen het daaruit opkomend lijden wapent Jezus zijn jongeren. En zulks niet alleen met het oog op de gewone bestrijding der wereld, maar zeer beslist ook met het oog op het martelaarsschap. Er volgt toch in vs. 39 onmiddellijk op: Wie zijn ziel (d. i. zijn leven) zal verloren hebben om mijnentwil, zal zijn leven (d. i. het eeuwige leven) vinden. En omgekeerd: wie uit zucht naar levensbehoud zijn Heer verloochent, zal zijn ziel voor eeuwig verlieren.

Die ver-strekkende gedachte, die tot op den martelaarsdood doorgaat, ligt dan ook in het beeld van het *kruisdragen* vanzelf en met noodzakelijkheid in. Er was geen sprake van, dat men voor straf de lieden met een kruis op den schouder liet rondloopen. Het denkbeeld alsof in die dagen de gevonnisten het *dragen* van een kruis voor straf kregen, is de ongerijmdheid zelve. Er was maar één geval, waarin men een kruis moest *dragen*, en dat één geval was, zoo men ter dood veroordeeld was, veroordeeld om aan het kruis te sterven. Eerst als ze op weg gingen naar de gerechtsplaats, dan werd het kruis, waaraan ze sterven moesten, aan de veroordeelden voor de voeten gelegd, en werd hun gelast dit kruis zelf te dragen en voort te sleepen, naar de plaats van executie. We kennen dit alles uit de lijdensgeschiedenis van Jezus zelf. Ook bij Jezus was er geen sprake van, dat hij dag aan dag te Jerusalem met een kruis op den schouder moest omwandelen. Slechts éénmaal heeft Jezus het kruis gedragen, toen hij uitging van Gabbatha, en het kruis dat Jezus toen droeg, was het eigen kruis dat op Golgotha zou worden opgericht, en waaraan hij na ettelijke uren zou sterven. Of nu Jezus in zijn bevel aan ons, om zoo ook ons kruis willig op te nemen, gedoeld heeft op zijn eigen kruisdood, blijve hier onbeslist. Ieder te Jerusalem kende onder het Romeinsche bewind de executie aan het kruis. De kruisiging werd er gedurig toegepast, en ieder te Jerusalem wist, als ze iemand met een kruis op den schouder door de straten zagen trekken, wat er met dien kruisdrager te geschieden stond. Want zulk een kruisdrager was op weg naar de gerechtsplaats, en zou, daar aangekomen, onverwijld aan dat eigen kruis worden vastgenageld, om er aan te sterven. Dat wist destijds ieder in Israel, want de kruisdood werd door de Romeinen gedurig toegepast. Met den kruisdood waren de Romeinen kwistig. Men zegt dat ze op Sicilië na den slavenopstand een 25.000 slaven op die wijs ter dood hebben gebracht, en men weet hoe in 70 na Christus, bij den ondergang van Jerusalem, al de heuvelen van Jerusalem bedekt waren met kruisen, waaraan gevangen genomen Joden waren vastgehecht. Toen derhalve Jezus tot zijn discipelen sprak van het „op zich nemen van het kruis", *kon* dit door Jezus niet anders bedoeld zijn, en *kon* het door de discipelen niet anders verstaan worden, dan van het op zich nemen van een kruis om aan dat kruis te sterven. Het op zich nemen en het dragen van het kruis was slechts de voorbereiding tot wat komen zou, de inleiding tot wat te gebeuren stond. En niet in dat dragen van het kruis, maar in het sterven eraan bestond het eigenlijke lijden.

Tegen tweeërlei misbruik van Jezus woord moet hier alzoo gestreden worden. Het dragen van het kruis doelt niet op het gewone lijden des levens, maar uitsluitend op wat ge lijdt om Jezus wil. En ten andere, het lijden, hier bedoeld, bestaat niet in het *dragen* van het kruis, maar in het *sterven* aan dat kruis, dat op het dragen ervan volgde. Wat Jezus met dat „wie zijn kruis niet op zich neemt", uitspreekt, is niet een gemoedelijk troostwoord bij den tegenspoed en het verdriet des levens, maar een hoogst ernstige aanzegging, dat wie hem belijdt, en als getuige voor hem optreedt, steeds bereid moet zijn om voor Jezus te sterven. Wat Jezus hier zegt, doelt rechtstreeks op het martelaarsschap. Wat Jezus elders zegt, dat ze zijn discipelen zouden overleveren; dat ze meenen zouden Gode een dienst te doen, door hen ter dood brengen; wordt hier voor het eerst, en daarom in eenigszins bedekte termen aan de jongeren aangezegd. Jezus wist vooruit, dat zijn naam de wereld niet *kon* worden ingedragen, of de wereld zou pogen den voortgang van zijn woord door de uitmoording van zijn belijders te stuiten. Gelijk ze hem zouden kruisigen, zoo zouden ze na zijn hemelvaart ook zijn volgelingen aan het kruis slaan, en het is van *dat kruis des doods*, dat Jezus nu tot zijn discipelen zegt, dat ze het zich niet moeten laten opleggen, om er half-onwillig onder te bezwijken, maar dat hun plicht en roeping is, om, wordt dit kruis hun voorgelegd, het willig zelf op te nemen, en met volkomen toewijding en overgave den dood om zijns naams wille te ondergaan. Op die bereidwilligheid des gemoeds kwam het hier aan. Willig of onwillig, gedood zouden ze toch worden. Maar het zou een schade voor Jezus naam zijn, indien zijn jongeren in de ure des doods zich door overmacht overweldigen lieten, om, zich verzettend en gillend, naar het kruis gesleept te worden. Christelijke heldenmoed was hier eisch. Ze mochten den dood niet zoeken, maar indien, ter oorzake van hun getuigenis, voor Jezus de wereld hen met den dood dreigde, dan moeten ze toonen, zelfs het leven voor Jezus prijs te hebben, en niet klagend maar veeleer jubelend den marteldood te kunnen tegengaan. Dat was het, wat in dit *„op zich nemen"* van het kruis lag uitgesproken. Het kruis willig om Jezus wil op zich nemen, en willig voor Jezus in den dood gaan. Daarom voegt Jezus er bij: *„en mij navolgt."* Hij immers is willig in den dood gegaan. Toen zijn bloed geëischt werd, was hij stom als het lam dat ter slachting werd geleid. De wil zijns Vaders was zijn wil. Gelijk Jezus zelf willig den kruisdood op Golgotha zou tegemoet gaan, zoo ook moesten zijn discipelen, als het aan hen kwam, niet klagend en jammerend, maar volvaardig zich ten slachtoffer stellen. Jezus doelt aanstonds op het uiterste, op datgene wat hij Petrus na zijn opstanding aanzegde, toen hij sprak: „Toen gij jong waart, gordet gij uzelven, maar wanneer gij oud zult geworden zijn, zal een ander u gorden, en u brengen waar gij niet wilt."

Nu zijn de tijden, waarin de wereld de belijders van den Christus ter oorzake van hun belijden ten doode doemde, voorshands althans voorbij. Dat die dagen zullen terugkeeren, is in de Openbaring van Johannes ons voorzegd, maar in deze eeuw is vermoedelijk die terugkeer nog niet te wachten. In Turkije en China mogen nog niet zelden de Christenen worden omgebracht, maar in Midden-, West- en Zuid Europa is van zoo iets geen sprake meer. Dulding en verdraagzaamheid is in die landen regel geworden. Het martelaarschap stierf in deze Staten uit. Maar gelijk van zelf spreekt, sluit het meerdere ook hier het mindere in. Indien onze Koning ons ten plicht oplegt, om, moet het, voor zijn naam te sterven, en dat wel zoo, dat we willig in den dood gaan, en zelf het kruis opnemen, waaraan men ons straks zal vastnagelen, dan geldt nog veel strenger zelfs de eisch, dat we om Jezus wille elk *minder* lijden willig en met blijdschap dragen zullen. De jubel der apostelen, dat ze waardig werden geacht om Christus wille schade te lijden, moet bij al wat ons om onze belijdenis van den Christus wordt aangedaan, de grondtoon in de stemming onzes gemoeds blijven. Of hoe zou wie reeds onder dat mindere lijden bezweek, ooit in staat zijn, zijn leven voor Jezus te zetten? We lezen wel van de martelaren en bewonderen hun stervensmoed, maar hebt ge het wel eens ingedacht, hoe 't u te moede zou zijn, als de bedreiging des doods ook tot u kwam, en men u naar schavot of brandstapel sleurde, om ter oorzake van uw belijdenis van den Christus den dood in te gaan? Kunt ge u in dien toestand verplaatsen? Hebt ge dien wel eens in uw verbeelding doorleefd? En hebt ge dan, onder dat doorleven, in uw hart gevoeld, dat ge niet alleen den dood zoudt kunnen tarten, om uw Heiland trouw te blijven, maar dat ge ook in staat zoudt zijn, zelf het kruis, waaraan ge sterven zoudt, op te nemen, en het op te nemen, zonder gemor en gejammer over uw lot, veeleer u zelven gelukkig prijzen, dat ge in uw sterven het krachtigst getuigenis voor de waarheid van Jezus Koningschap zoudt kunnen afleggen? Haast zoudt ge er aan twijfelen, of die martelaarsmoed ons nog in het bloed zat. Of is er verhelen aan, hoe verreweg de meesten reeds steen en been klagen, indien hun om Christus wil een veel minder lijden overkomt, of veel geringer offer van hen wordt afgevergd? We leven thans niet in de dagen der vervolging tot den dood, maar in de periode van het „merkteeken," waarvan de Openbaring van Johannes gewaagt. Daar heet het, dat de wereld een merkteeken zal geven aan wie harer zijn, en dat een iegelijk die dit merkteeken niet draagt, maatschappelijk zal worden uitgestooten; ten slotte zullen ze zelfs zijn uitgesloten van koophandel en bedrijf. Welnu, iets dergelijks wordt in het heden gezien. De stroom van het maatschappelijk leven deelt zich in twee armen. Breed golft eenerzijds de stroom van het leven der wereld, en in kleine bedding stroomt het Christelijk leven daarnaast. De oude tegenstelling is er nog, maar ze is niet meer een tegenstelling van de wereld tegen de kerk, maar een worsteling van het maatschappelijke en van het publieke leven zelf, om door de wereld den toon in het leven te doen aangeven, en een iegelijk die in dien toon niet meezingt, in een hoek te duwen. De wereld voelt de wezenlijk belijdende en getuigende Christenheid als een vreemd, ongewenscht element in haar midden, en ze poogt dat vreemde element terug te dringen en van invloed te berooven. Natuurlijk hebben niet allen daar last van, maar zoo dikwijls er in een stad of dorp, of ook voor heel het land, een man of vrouw opstaat, van wie een helder geklank voor de eere van Koning Jezus uitgaat, dan begint de wereld aanstonds tegen hem op te dringen. De middelen die de wereld daarbij aanwendt, zijn de smaad, de laster, de beleediging; men wordt, zooals de profeet het noemt, hun anarenspel en aanfluiting, of gelijk de apostel het noemt, haar voetwisch of afschrapsel. Men brengt u in opspraak. Men wijst u na als een gevaarlijk, niet te vertrouwen sujet. Men kortwiekt uw positie en invloed. Voor niets zijt ge bruikbaar. Voor niets kunt ge in aanmerking komen. Zelfs in uw handel en bedrijf wordt ge achteruitgezet. Niet met brandstapel, schavot of hechtenis, maar met zulke kleine sociale middelen vervolgt men u, en geeft het niet op, eer men u óf tot zwijgen heeft gebracht, óf wel tot volkomen machteloosheid heeft gedoemd. En nu mag gelukkig betuigd, dat ze er nog altoos in menigte zijn, die als onderdanen desniettemin in de trouw aan hun Koning volharden, en zich door niets tot afval bewegen laten. Maar als ge dieper indringt, en vraagt *hoe* zulke sociale verdrukking en vervolging thans geleden wordt, is het dan te sterk gesproken, dat de klacht en het gejammer den boventoon heeft over den blijden toon van gewilligheid des gemoeds? Nu oordeele men hier niet te hard. Om staande voor den beul voor één enkel maal al zijn stervensmoed saam te grijpen en willig den dood tegen te gaan, is, althans voor veler karakter, minder uitputtend en afmattend, dan dat gestadige vijlen en zagen aan de pooten van den stoel waarop ge zit. Dat altoos doorgaande van de stille marteling brengt zoo doodelijke vermoeienis, en het is zeer de vraag, of meer dan één, wiens naam nu voor alle eeuwen in het martelaarsboek prijkt, in kracht van weerstand tegen deze kleingeestige, altoos knagende sociale vervolging niet zou bezweken zijn. En toch, het moet, we mogen niet terugdeinzen. Ook *dit* kruis moet willig opgenomen, en ook aan dit kruis moeten we sterven kunnen. Een held als Bilderdijk is er ons in voorgegaan, al werd ook bij hem de jubeltoon maar al te dikwijls door schor geklag onderdrukt.

De toestanden zijn nu zoo heel anders dan in de dagen der apostelen. Schijnbaar is heel de wereld om ons heen nu Christelijk geworden. Het draagt alles den Christennaam. Op kleine uitzonderingen na is vrijwel heel het volk gedoopt. Thans zijn de kringen vele, waarin het Christen-zijn eere voor smaad brengt, breed zijn de kringen, waarin men u uw Christendom gaarne gunt, mits het maar privaatzaak voor u blijve; en betrekkelijk klein is de derde soort kringen, die volstandig vasthouden aan het woord, dat Christus als Koning ook in deze landen heerschen moet. Naar die nieuwe toestanden nu schikt men zich. Er zijn tal en tal van Christenen die het gebed niet verzuimen, die Gods Woord gedurig openslaan, die ter kerke gaan, en voor de diaconale armen geven, maar in deze stille vroomheid zich dan ook opsluiten. Ze weten dat ze ongemoeid zullen blijven, mits ze in dit systeem van private religie zich maar zorgvuldig opsluiten. En maar al te gemakkelijk bereiken ze hierdoor het dubbel doel, om eenerzijds al 't profijt van de Christelijke religie voor het leven hunner ziel te hebben, en toch anderzijds bij de wereld geloofd en geprezen te zijn, ja aan de ware en warme belijders als toonbeeld van het echte Christendom te worden voorgehouden. Anderen zijn iets moediger en durven ook wel voor het front komen, maar toch ook zij gaan voor de wereld vrij-uit, mits ze maar af en toe een schampere opmerking maken over de nachtschool, over de doode orthodoxie, en een pijl afschieten tegen de drijvers. Maar die drijvers moeten het juist daarom dubbel ontgelden, en dat te meer, daar er niet zoo zelden onder hen overmoedigen zijn, die overdrijven en bij al hun ijveren vaak in zachtmoedigheid en betoon van liefde te kort schieten. Maar deze er nu afgerekend, is het dan toch maar altoos onder die drijvers, dat ge den man en de vrouw vindt, die zich door smaad noch tegenstand laten afschrikken, en rusteloos voor de eere van hun Koning in het maatschappelijk leven optreden. Van hen gaat de kracht uit. Zij zijn de pit. Van hen gaat alle actie uit, aan hen is het te danken, dat het der wereld nimmer gelukt, om de Christelijke religie in watten te wikkelen en in het antiek kabinet bij te zetten. Neem welk land ge wilt, en steeds zult ge bevinden, dat het uit dezen engen kring is, dat de getrouwen opstonden, die den dood tegen gingen, en het feitelijk begraven van de eere van den Christus tegenhielden. Het „neem uw kruis op en volg mij," wordt alleen in dezen kring nog daadwerkelijk betracht; en het is daarom alleen in dezen kring, dat het Koningschap van Gods gezalfden Koning nog feitelijke heerschappij bezit.

Maar juist daarom is waarschuwen hier plicht. Er mag geen oogenblik voet gegeven aan het valsche denkbeeld, alsof die vele Christenen, die, hoezeer Christen in de bidcel, op de publieke markt van het leven door de wereld als een van haar kinderen geëerd en gehuldigd waren, vrij zouden uitgaan. Laat ze het slot van Matth. 10 van vs. 27 af maar lezen en herlezen, en ze zullen in hun conscientie van schuld en tekortkoming overtuigd worden. Jezus wil geen privaatzaak van zijn belijdenis maken, maar roept uit: „Wat ik u zeg in de duisternis, *zegt het in 't licht*, en hetgeen gij hoort in het oor, *predikt dat op de daken*." Juist het tegenovergestelde alzoo van wat die privaat-biddende, maar publiek zwijgende Christenen doen. Jezus zegt: „Ik ben niet gekomen om vrede op aarde te brengen, maar om den mensch tweedrachtig te maken," en bij hen gaat de lieve vrede bovenal. Jezus spreekt van een kruis dat ze willig moeten opnemen, en de wereld wuift hun de palm der eere. Ze *kunnen* in hun accoord met de wereld niet voor het stellige woord van den Christus bestaan. En daarom is er wel oorzaak om te vragen, of er wel vrede bij God en vrede met Christus in de ziel kan zijn, als men, om eerlijk te zijn, erkennen moet dat men nog nimmer smaad of achteruitzetting om Christus wille geleden heeft en zich nog steeds in de toejuiching der wereld verblijden mag. Indien men zeggen kon, dat het sociale merkteeken nog steeds, in beginsel althans, echt Christelijk was, zou hieruit natuurlijk geen ongunstig vermoeden zijn af te leiden. Maar dit is zoo niet. Het sociale merkteeken, waaraan de wereld de haren herkent, is vooral in onze dagen, niet geestelijk maar materialistisch; niet geloovig, maar ongeloovig; niet de Christelijke, maar de neutrale cocarde; niet het kruis maar de hoogheid van den mensch. Waar nu in zulk een socialen toestand het Koningschap van Christus door zijn onderdanen en verlosten moet worden uitgedragen, kan plichtsbetrachting u geen vrede met de wereld brengen, en wie dan toch op dien vrede met de wereld *boven* alles aast, toont dat hij óf het Koningschap van Christus nooit doorgrond heeft, óf wel den plicht van Christus' onderdanen tegenover hun Koning niet verstaat. Het is de trouw, de hartelijke trouw jegens hun Koning, waarin ze keer op keer te kort schieten.

„Hun arm, allen morgen".

> Heere, wees ons genadig, wij hebben op U gewacht; wees hun arm allen morgen, daartoe onze behoudenis ten tijde der benauwdheid.
> Jesaja 33:2.

De profeet roemt in profetischen zin: De Heere wekt mij allen morgen.

En ook voor ons geldt dit letterlijk.

Telkens als de zon weer boven de kim rijst, als een nieuwe dag aanvangt, als een nieuw stuk van uw leven begint, is de Heere uw God daar om u te wekken.

De indeeling van ons leven is niet een menschelijke verzinning. Die indeeling zelve is van uw God. Hij zelf maakt die indeeling door zijn zon. Eerst laat Hij haar ondergaan, en dan komt de nacht. En straks als zijn zon weer opgaat, dan breekt de dag weer aan.

Overdag *leeft* ge niet alleen, maar *weet* ge ook dat ge leeft; maar in den nacht vergeet ge u zelf, verliest ge u zelf, weet ge van u zelf niets meer af. In den slaap geeft ge u aan uw God over. Hij doet u dan insluimeren, en bergt u weg in den slaap, en houd de wacht bij uw legerstede. Voor uw persoon duurt de dag niet

vier-en-twintig, maar slechts zestien uren; eerst als ge ouder wordt iets langer, en die overige uren dan zijt ge weg. Die tellen voor u niet mee. Ze gaan buiten u om. En een droom die in den slaap voorbij u trok, is al de heugenis die uit die nachtelijke uren u rest.

Tot uw God u weer wekt.

En dan begint een nieuwe dag, en voelt en merkt ge aan uw vernieuwde kracht, dat er in die nachtelijke ure iets met u gebeurd is, dat er zorge dat er kracht en arbeid aan u besteed is, dat al 't loome in u is opgefrischt, en dat ge met nieuwe kracht aangegord, bezield en moedig den nieuwen loop beginnen kunt.

In die vernieuwde kracht hergeeft uw God u aan u zelf, wekt uw bewustzijn, en roept u op tot nieuwe levenstaak. Maar dan wil uw God ook, dat ge voor Zijn werk van den nacht een oog zult hebben. Dat ge allen morgen Zijns gedenken zult. Dat dank uit uw hart zal spreken voor wat uw God in die nachtelijke uren voor u gedaan heeft. Dank voor de vernieuwde kracht, die in uw bloed tintelt. Dank voor Zijn zon waarmee Hij u weer bestraalt. Dank voor het zelf bewustzijn, dat Hij u 's avonds ontnam en nu terug geeft.

En dat alles zoo, dat het wel waarlijk elken nieuwen levensdag voor u zijn zal: *Hij wekte mij ook dezen morgen.*

Maar hierbij blijft het niet.

Uw God wekt u niet maar allen morgen, om u nu voorts aan uzelf over te geven, maar de Schrift zegt u ook, dat Hij allen morgen *uw arm* wil zijn. Uw arm om u te *dekken* en te *beschermen*; uw arm om u te *leiden* op uw pad; en uw arm om u te *dragen*, zoo de weg voor u te veel zou zijn.

De „arm des Heeren" is de zinbeeldige uitdrukking voor zijn sterkte en almacht. „Aan wien", zoo vraagt de profeet, „is de arm des Heeren geopenbaard geworden?" De psalmist juicht: „Gij hebt ons door Uw arm verlost". In het bekende lied heet 't: „Gij hebt een arm met macht". Als het aan de worsteling toekomt roept Jesaja uit: „Gij arm des Heeren trek sterkte aan". En Messias roemt: „Daarom heeft mijn arm mij heil beschikt".

Zoo bid en smeekt, zoo juicht en roemt de Schrift, als er uit benauwdheid redding kwam en heil daarde uit diepe ellende.

En daarom moet *allen morgen* het oog onzer ziel op dien „arm des Heeren" zien. In ons is geen kracht. Wij zijn in onszelven machteloos. De wereld waarin we leven, schept ons allerlei gevaar. Nooit weet ge, als de morgen begint, wat dien langen dag u wachten kan. En vrome zin wil, dat ge elken morgen, van uw zwakheid en uw broosheid bewust, op zult zien tot de sterkte en de mogendheid des Heeren, om van Hem uit allen nood die komen mocht, uitredding en verlossing te verwachten.

Zoo moet 't zijn, ook al weet ge van geen naderend gevaar of van geen op u aankomend leed af, want een sluier verbergt voor ons, wat ons wachten kan; maar zoo moet 't zooveel te meer zijn, als ge reeds bij uw opwaken het hart benepen voelt door bezorgdheid die u drukt.

Het wicht dier zorg mag nimmer op *uw* hart blijven drukken. Dan mist ge allen moed en alle bezieling, en zoudt ge tot het volbrengen van uw dagtaak onbekwaam zijn. En daarom moet ge allen morgen van uw eigen onmacht afzien, en opzien tot den arm des Heeren. Hij is uw zon, maar ook uw schild. En dat schild dekt u, omdat Zijn heilige arm het over u houdt uitgestrekt.

Hij, uw God, wekt u niet alleen allen morgen, maar ook allen morgen is uw God weer de arm uwer sterkte.

Maar die arm des Heeren doet meer.

Niet alleen dekt Hij u met zijn schild, om u rust in het hart en daardoor moed voor den komenden strijd te geven, maar die arm des Heeren *leidt* u ook op uw levenspad.

Hij heft niet maar zijn schild over u op, om u nu verder aan uzelf over te laten. Alleu morgen keert uw God weer tot u, om als uw goede Herder, als uw trouwe Vriend, en als uw veilige Leidsman, u voor struikelen op uw weg en voor afdolen van het pad te behoeden.

Verwikkend doet het u aan, zoo ge des morgens na het ontwaken, uw lieven in den huiselijken kring weer ontmoet. In de nachtelijke uren waart ge alleen, ook al sliept ge in eenzelfde vertrek. In de donkerheid van den nacht weet ge van uzelf niet af, en weet ge niet af van wie met u in eenzelfde woning sluimeren. En daarom is het elken morgen een elkaar weer terugvinden, elkaar weer als van nieuws ontmoeten, een elkaar weerzien, en weer rijk zijn in elkaars bezit.

Maar zoo moet 't u nòg heerlijker bij de weer ontmoeting met uw God zijn. In den slaap verliest ge ook Hem. De verborgen omgang met uw God is afgesneden. *Hij* weet van u en ziet u, maar *gij* weet in den slaap niets van Hem, en voelt zijn nabijheid niet meer.

En daarom is het ontwaken niet maar een terugvinden van uw lieven, maar ook een terugvinden van uw God. Hij wekt u allen morgen, en dan *hebt* ge Hem weer, dan voelt ge zijn zalige nabijheid weer, dan zijt ge weer rijk in den stillen omgang met uw Vader die in de hemelen is. Zelfs is uw God *de eerste* die weer voor u opleeft, en is het bij Zijn licht dat ge ook uw magen en huisgenooten weer terug ziet.

En dan neemt uw God *Zijn* dagtaak bij u weer op, om u te leiden, u den weg te wijzen waarop Hij wil, dat ge dien dag wandelen zult, en op dien weg gaat Hij met u, verzelt u, gaat voor u uit. En juist dat stort u den moed en de bezieling in, om *uw* dagtaak, die Hij u oplegt, aanstonds te beginnen, er volijverig heel den dag mee bezig te zijn, en in de avondure de vrucht van uw arbeid op Zijn altaar neder te leggen.

Allen morgen wekt Hij u, en roept u toe: Zie hier ben Ik! En wel hem die een oor heeft, om dit roepen van zijn God elken morgen te verstaan, en genoegzaam diepte van leven om die nabijheid van zijn God te ervaren.

En dan komt, als de nood het eischt, nog dit laatste en teederste, dat uw God, als ge niet meer kunt, u opricht *en u draagt in Zijn arm*, gelijk de herder het lammeken draagt als 't niet meer voort kan, en gelijk de moeder het kindeken opneemt, en draagt en drukt tegen haar hart.

Het vader-zijn van God sluit 't *moederlijke* niet uit.

Bij ons is de volle, rijke liefde van vader en moeder gedeeld, maar in God is, wat bij ons niet anders dan gedeeld kan zijn, één en in heilige eenheid saamgevat.

In onzen God bezitten we niet alleen de steunende en leidende liefde van *den vader*, maar ook de teedere, schier zeiden we, de troetelende liefde van het *moederhart*; en ook, in God vinden we dat teedere zoo rijk en heerlijk, als 't in geen aardsche moeder schitteren kan. „Als een gespeend kind bij zijn moeder", zoo moet onze ziel voor onzen God staan.

En dit nu is het zalige, dat onze God ons niet alleen elken morgen *zoekt*, en allen morgen *dekt* met Zijn arm, en ons *leidt* als onze trouwe Herder, maar dat Hij, als de weg voor ons te veel zou worden, en we dreigen in te zinken, ons met die teedere liefde *dragen* wil. Dragen, zoodat we toch vooruitkomen, al kunnen we zelf niet meer voort. *Dragen*, zoodat we vooruitkomen, zonder de bange vermoeidheid van den gang door het leven ons te voelen drukken. *Dragen*, zoodat zijn arm onze steun en onze sterkte is. Ja, zóó dragen, dat Hij ons aandrukt tegen zijn Vaderhart, en we in de warmte die van dit Vaderhart uitstraalt, zoo teeder gekoesterd worden.

Is het dan bij zoo teedere liefde onzes Gods niet beschamend, dat we nog zoo vaak den nieuwen dag beginnen konden, we zeggen niet zonder morgengebed, maar dan toch zonder dat klare, heldere inleven in wat onze God elken morgen voor ons niet enkel zijn wil, maar is?

Zou het toch niet meer aan onze roeping als Gods kinderen beantwoorden, zoo we ons elken morgen meer rekenschap er van gaven, dat het onze God zelf is Die ons allen morgen wekt; onze God Die tegen alle nood en gevaar zijn schild boven ons opheft; onze God, Die gereed staat, om ons op den weg te geleiden; en onze God, die teederlijk in allen nood des levens ingaande, dien nood van *ons* hart op *Zijn* hart wil overnemen.

De morgen is er weer als Gods zon in de natuur weer over ons opgaat, maar voor een kind van God daagt de morgen dan eerst ten volle, als hij zijn God elken morgen weer ontmoeten mag en al den dag van zijn God niet scheidt.

Amsterdam, 22 Mei 1908.

Ds. Sikkel deelt in *Hollandia* mede, dat het bericht in de *Telegraaf*, alsof door hem met Ds. A. van Es en Ds. W. Diemer een beweging op touw is gezet, om op de a.s. Generale Synode de aanvrage naar staatssubsidie ter sprake te brengen, niet juist is.

Hij heeft zelfs met geen der genoemde predikanten hierover gecorrespondeerd en denkt er niet aan, een principieele uitspraak van de komende Synode op dit punt te vragen.

Nu we het desbetreffende bericht uit de *Telegraaf* overnamen, haasten we ons ook deze tegenspraak onder de oogen onzer lezers te brengen.

In het *Maandblad Getuigen en Redden* van 1 Mei 1908, het bekende orgaan van Ds. H. Pierson, komt van de hand van Mr. A. De Graaf een artikel voor over *Puritanisme* en *Moraliteit*, dat niet zonder een ernstig woord van protest mag worden voorbijgegaan.

Volgens Mr. De Graaf schuilt in het Puritanisme een *gevaar* voor de beweging tegen de onzedelijkheid, waarom die beweging zich geheel van dat puritanisme heeft los te maken.

Vooreerst toch richt het puritanisme den strijd tegen wat geen zonde is, verwart het onzedelijkheid en zinnelijkheid, en vergeet het, dat het kwaad voortkomt niet uit het vleesch maar uit het hart. Maar het puritanisme is ook oorzaak, dat de rijke geesten, de krachtige, edele mannen, de vrouwen met warme harten en vurige geesten tot dusverre achterdochtig zijn geweest tegen de bestrijding der onzedelijkheid. Want ze worden door de armoede, de koude, de bekrompenheid en de leelijkheid van het puritanisme afgeschrikt.

Zoo als men reeds uit deze uitingen merkt, weet Mr. De Graaf van het puritanisme niet veel goeds te vertellen. Dit oordeel is ons daarom te stuitender, omdat Mr. De Graaf blijkbaar van het machtige historische verschijnsel van het puritanisme niets weet en er over redeneert als een blinde over de kleuren. Als voorbeelden van Puriteinen worden opgenoemd Savonarola, de mannen van Cromwell en de kringen van het Reveil uit de voorgaande eeuw. Een gezelschap, dat wel verwonderd zal wezen, zich zoo bij elkaar geplaatst te vinden. Het karakteristieke van het Puritanisme ligt dan daarin, dat het strijd voert tegen het *zinnelijke* en al wat zonder het zinnelijke niet bestaan kan, d. w. z. alle versiering, verfraaiing en vervroolijking van het dagelijksche leven. Het zinnelijke zelf is op dat puriteinsche standpunt onzedelijk en moet daarom overwonnen of vernietigd worden. Het Puritanisme bestaat in het vernietigen van kunstvoorwerpen en schilderijen, het gekleed gaan in zwarte kleederen, het niet baden van het lichaam en voorts in het niet dansen en niet naar de komedie gaan.

Wie zoo begint met een carricatuur te teekenen, heeft bij zijn bestrijding van het puritanisme gewonnen spel, maar verraadt daarmede niet alleen een groot gebrek aan historische kennis, maar ook aan waardeering van wat het puritanisme in de Calvinistische landen heeft tot stand gebracht. En we vreezen, dat wanneer het puritanisme wordt afgestooten om door een „jolig Christendom" de kunstenaars en wereldsche menschen tot bondgenooten te maken in den strijd tegen de prostitutie, deze strijd zelf daaronder lijden zal.

De fout van Mr. De Graaf is, dat hij, afgaande op enkele excessen, het puritanisme geheel verkeerd heeft beoordeeld. Er is zeker te allen tijde een richting in de Christelijke kerk geweest, die het zondige in het vleesch zoekt, en daarom in de afsterving des vleesches de ware heiligmaking vond. Maar het puritanisme is van deze valsche ascese zeer scherp onderscheiden. Het puritanisme wil heiligheid des levens (puritas vitae) niet door het lichaam te dooden, maar door ernst te maken met de Wet des Heeren; het wil daarom die Wet des Heeren niet laks, maar precies toepassen, alle aanleiding tot zonde vlieden, heel het leven onder de tucht stellen van Gods Woord. En waar de zonde van onzedelijkheid, al komt ze uit het hart voort, toch hoofdzakelijk zetelt in het lichaam, daar wil het puritanisme, dat al wat tot die zonde prikkelen kan, vermeden zal worden, zooals met name dansen en comediebezoek, onzedelijke litteratuur en een kunst die den hartstocht opwekt door het naakte ten toon te stellen. Naar het woord van den apostel Paulus: Haat ook de rok, die van het vleesch besmet is.

Al loopt elke geestelijke beweging gevaar tot uitersten te vervallen, en al is ook het puritanisme hieraan niet geheel ontkomen, toch mogen deze overdrijvingen niet aan het puritanisme als zoodanig worden ten laste gelegd. Het zijn uitwassen, die niet tot den stam behooren. Die stam zelf is kerngezond en goed geweest. En het ware wel te wenschen, dat dit puritanisme, dat niet „arm en koud en dood" is geweest, maar een levende kracht, vol heiligen ijver voor de eere Gods, en dat als een weldaad schatten van zedelijke en geestelijke genade heeft uitgestort over de volkeren, ook in ons land meer ingang vond.

Vooral de zedelijkheid zou er bij winnen

Leestafel.

Mr. T. de Vries. *Mr. G. Groen van Prinsterer.* Een Bibliographie, 1908. F. Wentzel en Co., Utrecht.

Toen, naar aanleiding van de uitgave der brieven van da Costa, een vriend van den heer Groen van Prinsterer hem zijn wensch te kennen gaf, toch zijn *Mémoires* te publiceeren, was ook deze zelf van de wenschelijkheid daarvan zoo overtuigd, dat hij er in het Ve deel zijner *Nederlandsche Gedachten* aan te gemoet kwam. Tot een volledige autobiographie is het echter niet gekomen. Niet door hem zelf beschreven, moest het leven van dezen op onze geestelijke cultuur aan invloed zoo rijken mededenger, door anderen worden te boek gesteld.

Een, aan de eischen der tegenwoordige wetenschap beantwoordende levensbeschrijving van Mr. G. Groen van Prinsterer behoort nog tot de desiderata.

Het is Mr. Tjerk de Vries van 's Gravenhage die daarin wil voorzien.

Van den omvang der taak, die hij zich daar mee stelt toont hij zich bewust te zijn. Immers in de *Voorrede* van het werk dat ik het genoegen heb hier aan te kondigen, schrijft hij: „Een interessant en leesbaar boekje saam te stellen, waarin het een en ander over Groen's leven en werken wordt meegedeeld, zou na de vele praestaties van dien aard, overbodig zijn en de kennis van Groen zou er steeds mee op dezelfde hoogte blijven. Alleen een nauwgezet onderzoek naar *alles* wat hij schreef, naar zijn *geheele* leven, en naar de *volledige kennis* zijner beginselen, kan hier verder brengen". De vorm waarin de heer de Vries in deze laatste alinea de zich door hem zelf gestelde taak omschrijft moge al minder gelukkig wezen, met een beetje welwillendheid zijn meening ondervangend, verstaat men, dat hij zijn taak breed en ook ernstig opvat.

Voor een wetenschappelijke biografie komt het allereerst aan op historischen zin, op zin voor „*wat* was"; voor het feit; voor het feit dat uit de bronnen moet gekend.

Allereerst nauwgezet onderzoek van die bronnen kan hier verder brengen; kan reeds bestaande kennis, zoo noodig, corrigeeren, zal haar verrijken.

De heer de Vries toont ook op dit stuk een juist inzicht te hebben omtrent zijn taak.

Tot de bronnen, de schriftelijke bronnen voor een biografie van Mr. G. Groen van Prinsteren, behooren zeker diens *eigen* geschriften, met name de manuscripten zijner uitgegevene en ook zijner niet-uitgegevene werken, en verder brieven, die hij aan anderen schreef; en tot die schriftelijke bronnen behooren dan zeker ook nog brieven, welke anderen schreven aan hem.

Nu was Mr. de Vries juist met déze bronnen in een zeer gelukkige conditie.

Naar men zich wellicht zal herinneren, is Mr. Groen van Prinsteren den 19den Mei van het jaar 1876 gestorven.

In het vorige jaar nu is volgens de testamentaire beschikking van den overledene, zijn familiearchief, in bewaring op het rijksarchief te 's Gravenhage, voor het studeerend publiek opengesteld.

In dat familiearchief nu „door de bekwame hand van Dr. Colenbrander keurig geordend", zooals Mr. de Vries in zijn *Voorrede* zegt, „worden", zooals hij dan verder vertelt, „niet alleen Groen's nagelaten handschriften tot in het miniteuse toe in een tiental boekdeelen netjes, in perkamenten banden gebonden, bewaard, maar is ook de metterdaad reusachtige correspondentie van Groen in 34 deelen saamgebonden, bevattende brieven van niet minder dan 1054 personen, en *afschriften* van vele van Groen's eigen brieven aan 328 vrienden en kennissen bewaard, benevens nog eenige brieven van Mevr. Groen".

En in dit familiearchief, zelf een der rijkste bronnen voor een biografie, heeft Mr. De Vries ijverig gewerkt en, zooals uit zijn boek blijkt, rauwgezet onderzocht.

Resultaat van die archiefstudie is zijn jongste geschrift: *Mr. G. Groen van Prinsterer. Een Bibliographie.*

Een boek van 304 bladzijden, met bovendien een *Voorrede* en een *Inleiding*, die, in romeinsche pagineering, 28 bladzijden vullen.

Uit die *Voorrede* stip ik nog aan, dat de Vries thans een vijftigtal onuitgegeven geschriften heeft leeren kennen; dat door deze zijn *Bibliographie* van Groen een vroegere door hem bewerkte, geheel is geantiqueerd; en eindelijk, dat hij het voornemen heeft op de *Bibliographie* niet alleen te laten volgen een *Biographie*, maar, als derde stuk, ook een beschrijving van Groen's *begin selen*.

Of het den auteur bij deze indeeling van zijn stof zal gelukken de beschrijving van het leven en die van de beginselen des heeren Groen scherp uit elkander te houden, waag ik des te eerder te betwijfelen wijl reeds de *Bibliographie* in haar *Inleiding*, en niet alleen daar, veel bevat wat strikt genomen in de *Biographie* hoort. Laat mij hieraan echter mogen toevoegen, dat dit aan het genot van de lezing der Bibliographie zeer ten goede is gekomen.

In die *Inleiding* nu trof mij aangenaam, en dat van wege het gemis aan „preciesheid" in Groen's naaste omgeving, de vermelding der daarop heenwijzende kleine bijzonderheid, dat „zijn familieleden, leermeesters en vrienden hem geregeld Willem noemden," terwijl hij dan toch maar in de Waalsche kerk als Guillaume was gedoopt.

Minder aangenaam trof mij daar echter de, ik zou het willen noemen groote angstvalligheid van den geachten schrijver, om aan Plato invloed op Groen toe te kennen. Laat het zoo zijn, dat de geestelijke vader van de antirevolutionaire staatspartij ten onzent historicus, geen wijsgeer is geweest, — de bekende *Proeve van middelen waardoor de waarheid wordt gekend en gestaafd*, is tegen het tweede deel dezer bewering zeker niet als instantie aan te voeren, — toch zie ik geenerlei noodzakelijkheid om het toekennen van Platonische invloeden aan den met den Grieksehen wijsgeer zoo vertrouwde, te beschouwen als een smet waarvan deze moet gezuiverd.

Ik meen deze opmerking niet terug te mogen houden, en wel juist met het oog op wat Mr. de Vries in zijn tweede en derde stuk nog zal leveren.

De hier bedoelde angstvalligheid toch zou straks kunnen blijken een slechte raadgeefster te zijn geweest.

En dit zou zijn te betreuren.

Dit eerste stuk toch van de Vries' *Mr. G. Groen van Prinsterer* belooft ons een standaardwerk.

Deze *Bibliographie* is met groote akribie bewerkt.

Zij bestaat uit drie deelen.

1o. De Geschriften van Mr. Groen van Prinsterer.

Bij ieder van die 151 manuscripten voegt de bibliograaf zijn opheldernde aanteekeningen. En dit nu juist maakt de lezing van een anders zoo dorre stof als een boekenbeschrijving, hier zoo uiterst boeiend en interessant

2o. Een lijst van Brieven *aan* Groen van Prinsteren in alfabetische volgorde.

3o. Een lijst van Brieven *van* Groen, waarvan door hem copy gehouden is.

Reeds de lezing van deze *Bibliographie* met haar waarlijk opheldernde aanteekeningen, leidt u in tot de kennis van den grooten Nederlander.

Voor allen, die over Groen niet maar willen meepraten, maar hem willen kennen, is deze *Bibliographie* een onmisbaar boek.

Mr. de Vries, die zich door deze studie verdienstelijk heeft gemaakt, zeker niet alleen voor de anti-revolutionaire partij, maar ook voor de wetenschap der vaderlandsche historie, zij het gegeven, toegerust met een zoo exacte kennis van dit deel zijner bronnen, zijn studie over *Mr. G. Groen van Prinsterer* ten einde te brengen.

Vereenigingsleven.

DE BIJBEL IN JAPAN.

II.

De cijfers, welke wij in ons vorig artikel gaven, hebben reeds doen zien, dat de actie, die in Japan ten gunste van het Christendom plaats heeft, niet zonder beteekenis is.

Dat blijkt trouwens nog duidelijker uit de gegevens, welke verstrekt zijn door Mr. Parrot, den leider van den gesamenlijken arbeid van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap (B. B. B. G.) en het Nationaal Bijbelgenootschap van Schotland (N. B. G. S.)

Volgens die gegevens waren er toch in Japan in 1905 reeds 1583 Protestantsche kerken, met inbegrip van de vaste posten voor evangeliepredikiug, ook voor zoover er nog geen bepaald kerkgebouw staat. Verder waren er 21 theologische scholen met 359 studenten; 857 zondagsscholen met 64.910 onderwijzers en leerlingen. 8725 personen werden gedoopt in datzelfde jaar, terwijl de zendingsdienst had te beschikken over 1379 al dan niet geordende inlandsche arbeiders. Het geld, door Japansche Christenen in 1905 voor allerlei Christelijke doeleinden bijeengebracht, bedroeg niet minder dan 181.996 yen of bijna *f* 220,000.

In 1906 vergaderden in Tokio meer dan 80 gedelegeerden van verschillende kerken. Ze vormden de Japansche Evangelische Alliantie, die zoo goed als onmiddellijk na haar optreden, haar aandacht wijdde aan de wenschelijkheid der herziening van de Japansche bijbelvertaling, ten behoeve waarvan zij zich in verbinding stelde met de vertegenwoordigers der Bijbelgenootschappen.

Als bijzonderheid moet ook melding gemaakt worden van het feit, dat aan de Keizerlijke Universiteit te Tokio is ingesteld een speciale leerstoel voor Engelsche litteratuur, en dat daar de Engelsche Bijbel is gekozen als voorraamste studieboek.

Zooals overigens reeds is gebleken, is de geheele Bijbel in het Japansch vertaald. Het B. B. B. G. heeft zelfs twee complete uitgaven, waarvan een met Latijnsche karakters, terwijl het bovendien nog beschikt, ten behoeve van de Luchu-eilanden, over een vertaling in het Luchu van een groot deel van het Nieuwe Testament, n.l. van het Evangelie van Lukas tot en met den Brief aan de Romeinen, en over een vertaling van het boek der Psalmen, het boek Jona en van het Nieuwe Testament in het Ainu, ten gerieve der bewoners van Yezo.

We wezen er hiervoren reeds op, dat een zeer groot deel — voor 1906 meer dan 62 percent — van al wat er aan bijbelboeken in Japan aan de markt gebracht wordt, gaat door de handen der colporteurs. Het debiet van deze mannen — 68 in aantal, waarvan er 27 het gansche jaar werkten — was, dank zij hun energie, hun rusteloozen arbeid, maar ook dank der goede leiding, welke van Kobé uitging, in 1906 bijna tweemaal zoo groot als in 1905, zoodat zij in dat jaar hun tot nu toe grootsten omzet bereikten.

Dat hun werk niet zonder groote moeite en zonder zeer groote toewijding volbracht kan spreekt wel vanzelf, en die toewijding kan niet licht op te hoogen prijs gesteld worden.

We wenschen er hieronder een en ander van mee te deelen, daartoe in staat gesteld door het zoo uitgebreide, leerrijke en interessante jaarverslag van het B. B. B. G., hetwelk tal van wetenswaardigheden meedeelt, en hopen daarmee tevens iets meer waardeering te wekken voor den reuzenarbeid, welke door en vanwege dat helaas in ons land nog te weinig bekende en toch zoo rijk door den Heere gezegende genootschap reeds verricht wordt.

In de eerste maanden van 1906 was er een industrieele tentoonstelling te Saga, in Kyushu, welke door plus minus 400,000 menschen bezocht werd. Daar trokken twee colporteurs met een goeden voorraad bijbelboeken naar toe, en begonnen er hun verkoop in een licht gebouwd huisje bij den ingang van het terrein. Daar werd veel verkocht, en tevens werd van de gelegenheid gebruik gemaakt, om jonge mannen voor den arbeid op te leiden. Heel wat menschen, die Saga bezochten, konden zelve niet lezen, maar kochten bijbelboeken om ze, bij hun thuiskomst in de provincie, aan vrienden ten geschenke te geven. Dan, de colporteurs bleven niet alleen bij den ingang van de tentoonstelling, maar trokken er op uit, de stad zelve in, die een bolwerk van het Buddhisme is, maar waar ze niettemin op een dag 120 bijbelboeken verkochten.

Bij de tentoonstelling werd ook een festival gevierd, dat meerdere dagen en nachten duurde. Den eersten nacht, toen de straten vol menschen waren, werd de Bijbel bij lantaarnlicht aan den man gebracht, en de geheele voorraad, die den colporteurs ten dienste stond, verdween in minder dan een half uur.

Zoo werd ook de naburige stad Osaka bezocht, waar geen enkel huis werd overgeslagen, en waar op een dag bijna 200 bijbelboeken verkocht werden.

In het jaar 1906 werd voorts in het Bijbelhuis te Kobé een conferentie van colporteurs gehouden, waarop besloten werd tot een georganiseerden aanval op Osaka, waar ieder huis bezocht moest worden. Dat was voorwaar geen kleinigheid, want Osaka is een stad, waar Amsterdam in kan ronddraaien. Volgens de opgaven van 1905 had Osaka toch een bevolking van 1,069.458 zielen, en een huisental van 224.465, zoodat gemiddeld 4.37 bewoners in ieder huis waren.

In die stad nu werd van Maart af tot einde December toe onafgebroken gewerkt door twee tot tien colporteurs — meestal door zes — en wel met zooveel succes, dat gedurende genoemd tijdperk werden verkocht 357 geheele Bijbels, 7088 Nieuwe Testamenten en 14,817 andere of kleinere gedeelten van den Bijbel, zoodat de totale verkoop beliep 22,262 Bijbelboeken.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van het voorstel door sommige kerken gedaan, om te Kampen een vijfden hoogleeraar in de theologie te benoemen en aan de school het recht te geven om te doctoreeren, schrijft Ds. Sikkel in *Hollandia* het volgende:

Zoo de Kerken oordeelen een stichting als Hoogeschool voor Theologie te moeten onderhouden en in de toekomst bestendigen willen, — en dát eerst eens en voor goed vaststaat, — zoo behooren ze geen half werk te doen.

Dan moet het getal hoogleeraren dier Hoogeschool en ook de inrichting der colleges en examens, geheel beantwoorden aan wat de wetenschappelijke beoefening der Theologie aan een Hoogeschool vordert.

Zeker, dan moet het Doctoraal Examen door deze Hoogeschool evengoed ingesteld worden als het Candidaatsexamen. Zij bedoelen beide een wetenschappelijken graad te geven, en ze vorderen elkaar. Een Hoogeschool voor Theologie, die geen doctoralen graad geeft, doet half werk. En half werk behooren de Gereformeede Kerken niet te doen.

Maar dan moet ook de Hoogeschool voor Theologie haar roeping vervullen voor de Wetenschap in haar geheel. Zij moet dan op het terrein van de beoefening aller Wetenschappen naar Gods Woord optreden, om haar roeping in heel den wetenschappelijken arbeid te vervullen. Zij moet dat willen en zij moet dat doen. Een Hoogeschool voor Theologie vordert noodzakelijk, naar de beginselen der geopenbaarde waarheid Gods, eenheid met heel een School der Wetenschappen.

Wil men daar niet heen, zoo laat men de Hoogeschool voor Theologie beneden den eisch van haar ontwikkeling; men laat haar dan een paria, een kloosterling in de wetenschappelijke wereld.

Houdt men de kerkelijke Hoogeschool vast, laat men dan haar ontwikkeling vorderen als Gereformeerde School der Wetenschappen voor heel ons volk *en voor heel het leven, en haar als kerkelijke* stichting publieke Gereformeerde Nederlandsche Universiteit doen worden.

Dan krijgt zij de plaats der eere, die men voor haar vorderen moet. Dan lijdt die eere in geen enkel opzicht schade. Dan zal er inderdaad voldoening zijn voor de stichting, die in 1869 op zoo veler gebed verrees. En dan komt het Gereformeerde leven en pogen dat in haar belichaamd is, waar het wezen moet.

Dit zou inderdaad een oplossing zijn, die bevredigde, al was het, althans tijdelijk, een dure oplossing.

We krijgen dan twee Gereformeerde Universiteiten, één vrije en één kerkelijke, maar die beide in den Staat hetzelfde publieke recht konden vorderen, en die, haar vrijheid ongeschonden handhavende, in volle en gelijke rechten gebracht kunnen worden ten opzichte van de Universiteiten, die het Rijk onderhoudt.

In die richting moet en zal toch voor vrijheid en recht in ons volksleven gearbeid worden. En zoo die strijd en die arbeid ernstig zijn, zullen zich de verhoudingen ook in die richting ontwikkelen. Vrije scholen voor Hooger Onderwijs, door den Staat in publieke rechten erkend en op voet van gelijkheid met andere stichtingen van gelijke beteekenis behandeld, — daarheen moet het en gaat het, indien er in Nederland recht zal wonen en het leven zich naar Gods ordinantie ontwikkelen zal. En kerkelijke stichtingen mogen hierin niet bij vrije stichtingen of rijksstichtingen achterstaan.

Dan moet echter de kerkelijke Hoogeschool zoo spoedig mogelijk Kampen verlaten, om in een meer centraal punt van het nationale en wetenschappelijke leven op te treden.

Durft men den aangegeven weg voor de Hoogeschool, die thans te Kampen door de kerken verzorgd wordt, niet aan, oordeelt men dat het nóó niet mag, of dat het niet kan, omdat de Gereformeerden geen twee Hoogescholen met wetenschappelijke krachten kunnen verzorgen, — dan mocht er toch liever beraad komen, om de tweeheid niet te bestendigen, maar tot één te komen.

Half werk is in ieder geval beneden de waardigheid van elke Hoogeschool, ook en niet het minst van die der Gereformeerde Kerken.

Er ligt in deze opmerking hoe paradoxaal genit, een kern van waarheid.

Wil men aan de Theologische School het recht van doctoreeren schenken, dan dient ze ook een *universitair* bestaan te krijgen. De kerken zouden dan een Kerkelijke Universiteit moeten oprichten, waar heel de wetenschap onderwezen werd. En ons Gereformeerde volk zou twee universiteiten te onderhouden krijgen.

Juist door deze consequentie wil *Hollandia* blijkbaar toonen, hoe onoplosbaar het vraagstuk is, dat hier voor ons ligt.

Officieele Berichten.

Door de classis Gorinchem werd 7 Mei onderzocht en met alle stemmen beroepbaar verklaard bij de Gereform. kerken de heer M. Uytenhoudt, cand. a/d Vrije Universiteit te Amsterdam. Zijn adres is: Gorinchem, Ds. J. van Andel.

Namens de classis voornoemd:

G. Vreuij, *h. t. scriba.*

Zondag 17 Mei was het voor de gemeente te Kielwindeweer een gewichtige dag, die niet licht uit onze herinnering zal verdwijnen. Na 's morgens een gedachtenisrede te hebben uitgesproken naar aanleiding van Hebr. 13:8, waarin we herdachten hoe voor 50 jaren de gemeente des Heeren alhier opnieuw tot openbaring kwam, nam onze geliefde leeraar, Ds. W. Oosterhurt, 's avonds afscheid van onze gemeente. Zijn eerw. had tot tekstwoorden gekozen Hak. 3:2*b*, „Uw werk, o Heere, behoud dat in het leven". Een groote schare was opgekomen om dit afscheidswoord te beluisteren. Na den dienst werd Zijn eerw. namens Kerke-